

Przemyśl, 11 grudnia 2025

Mateusz Kotecki,
Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 10, 00–902 Warszawa

APEL o podjęcie działań systemowych na rzecz stabilnego zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami

Szanowny Panie Ministrze,

w imieniu środowiska pracodawców zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami zwracamy się z apelem o podjęcie pilnych działań legislacyjnych i systemowych, które zapewnią stabilność, przewidywalność i skuteczność instrumentów wspierających zatrudnienie tej grupy obywateli. Uważamy, że obecna sytuacja wymaga zdecydowanych i trwałych rozwiązań, które zagwarantują zarówno ochronę praw osób z niepełnosprawnościami, jak i bezpieczeństwo ekonomiczne pracodawców tworzących dla nich miejsca pracy.

1. Stała waloryzacja dofinansowań do wynagrodzeń poprzez powiązanie ich z płacą minimalną

Obowiązujący system dofinansowań do wynagrodzeń osób z niepełnosprawnościami opiera się na sztywnych kwotach, których zmiana każdorazowo wymaga interwencji ustawodawczej. Brak mechanizmu waloryzacji powoduje, że realna wartość wsparcia systematycznie maleje w miarę wzrostu płacy minimalnej, co prowadzi do osłabienia konkurencyjności zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.

Powiązanie wysokości dofinansowań z poziomem płacy minimalnej np. poprzez ustalenie ich w formie procentowej relacji zapewniłoby automatyczną i przejrzystą korektę wsparcia w miarę zmian kosztów pracy. Wprowadzenie tego rozwiązania zwiększyłoby przewidywalność systemu, ograniczyło potrzebę corocznych zmian legislacyjnych i wystąpień środowisk pracodawców, a w konsekwencji wzmocniło stabilność rynku pracy osób z niepełnosprawnościami.

Dla porównania finansowania i kosztów pracy: dofinansowanie SOD na pracownika z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności wynosiło w **2018 r. 1 125 zł**, a obecnie (2025) **1 550 zł (+425 zł; ok. +37,8%)**. W tym samym czasie **minimalne wynagrodzenie** wzrosło z **2 100 zł (2018)** do **4 666 zł (2025) (+2 566 zł; ok. +122,2%)**. Pokazuje to, że tempo wzrostu kosztów pracy jest znacznie wyższe niż wzrost dofinansowania, co realnie obniża efektywność wsparcia SOD w zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami.

2. Trudna sytuacja Zakładów Pracy Chronionej oraz potrzeba wzmocnienia systemu finansowego i ujednolicenia zasad wydatkowania środków ZFRON

Zakłady Pracy Chronionej (ZPChr) od wielu lat stanowią fundament systemu zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w Polsce, tworząc miejsca pracy dostosowane do ich indywidualnych potrzeb,

zapewniając kompleksowe wsparcie rehabilitacyjne, medyczne i społeczne, a jednocześnie pełnią istotną funkcję integracyjną.

Niestety, w ostatnich latach obserwujemy systematyczny spadek liczby ZPChr, wynikający m.in. z rosnących kosztów działalności, złożoności obowiązujących przepisów oraz niejednorodnych interpretacji w zakresie gospodarowania ZFRON. Rozbieżne stanowiska organów kontrolnych w tym obszarze prowadzą do istotnego ograniczenia pewności prawnej i finansowej pracodawców działających w dobrej wierze, co w konsekwencji zniechęca ich do utrzymywania statusu zakładu pracy chronionej. Zjawisko to bezpośrednio przekłada się na realny spadek liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

W związku z powyższym postulujemy:

- podjęcie działań na rzecz utrzymania ZPChr, m.in. przez:
 - zwiększenie dofinansowań do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnościami, w szczególności zwiększenie poziomu wsparcia dla osób o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności ze schorzeniami szczególnymi, które z uwagi na stan zdrowia i potrzeby adaptacyjne wymagają szczególnej ochrony ze strony państwa,
 - uproszczenie procedur administracyjnych oraz wdrożenie instrumentów inwestycyjnych pozwalających na modernizację i rozwój infrastruktury ZPChr,
- doprecyzowanie przepisów oraz opracowanie jednolitych wytycznych w zakresie wydatkowania środków ZFRON,
- wprowadzenie mechanizmu uprzedniej zgody właściwego organu (np. PFRON) na określone wydatki z funduszu, gwarantującego pracodawcom bezpieczeństwo prawne przy realizacji zatwierdzonych planów,

Utrzymanie stabilności finansowej zakładów pracy chronionej jest niezbędnym warunkiem zachowania miejsc pracy dla osób o najtrudniejszej sytuacji zdrowotnej i zawodowej.

3. Pułapka rentowa – potrzeba systemowych rozwiązań sprzyjających aktywizacji zawodowej

Obowiązujące przepisy dotyczące świadczeń rentowych nadal stanowią istotną barierę w aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Ryzyko utraty renty po przekroczeniu określonego progu dochodowego skutecznie zniechęca wiele osób do podejmowania lub kontynuowania zatrudnienia.

System ten, zamiast motywować do pracy, w praktyce karze aktywność zawodową. Zmiana zasad powiązania świadczeń rentowych z dochodem z pracy pozwoliłoby na pełniejsze wykorzystanie potencjału zawodowego tej grupy obywateli i zwiększyło ich samodzielność ekonomiczną.

4. Dostępność i rozwój technologii wspierających osoby z niepełnosprawnościami

Pomimo postępu w zakresie polityki dostępności, osoby z niepełnosprawnościami, w tym szczególnie osoby głuche, nadal napotykają na istotne bariery w dostępie do informacji, usług publicznych i komunikacji z administracją.

Nasza organizacja planuje rozpoczęcie prac badawczo-rozwojowych nad stworzeniem Awatara AI tłumaczącego w czasie rzeczywistym język polski na Polski Język Migowy (PJM) i odwrotnie. Rozwiązanie to mogłoby znaleźć zastosowanie m.in. na stronach internetowych instytucji publicznych, w urzędach i punktach obsługi obywateli, zapewniając osobom głuchym możliwość samodzielnej, bezpośredniej komunikacji.

Technologia może być wykorzystywana w szkołach i na uczelniach do tłumaczenia zajęć na żywo oraz materiałów dydaktycznych na PJM, a w instytucjach kultury (muzea, teatry, kina, biblioteki) do zapewnienia tłumaczenia wydarzeń i ekspozycji, co zwiększy realny dostęp do wiedzy i życia kulturalnego osób głuchych. To ważny aspekt społeczny – wzmacniający włączenie, podnoszący kompetencje i jakość życia całych społeczności.

Wdrożenie tego projektu stanowiłoby istotny krok w kierunku rzeczywistej dostępności i inkluzji cyfrowej w administracji publicznej. Oczekujemy wsparcia ze strony Kancelarii Prezydenta RP w zakresie rozwoju technologii zwiększających dostępność, które wpisują się w konstytucyjną zasadę równości oraz pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu publicznym.

Przedstawione postulaty opierają się na wieloletnich doświadczeniach pracodawców oraz obserwacji praktyki funkcjonowania systemu wsparcia zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. Ich wdrożenie przyczyni się do realnego zwiększenia liczby miejsc pracy, wzrostu aktywności zawodowej, wzmocnienia systemu wsparcia oraz poprawy warunków życia osób z niepełnosprawnościami.

Z wyrazami szacunku

Krzysztof Kuncelman – Prezes Zarządu

Zarząd OBPON.org

Małgorzata Tylewicz-Piwnik

Krzysztof Kuncelman

